

Structural equation modeling of the relationship between parent/child conflict and social anxiety in adolescents: The mediating role of emotion regulation

Sara Yousefi¹, Mehrangiz Shoa Kazemi², Solmaz Dabiri³

1. Ph.D Candidate in Psychology, Faculty of Humanities, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: Sryousef63@yahoo.com
2. Associate Professor, Department of Womans and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. E-mail: m.shkazemi@alzahra.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: s.dabiri@iau-tnb.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 09 May 2024
Received in revised form
06 June 2024
Accepted 14 July 2024
Published Online 22 July
2024

Keywords:
social anxiety,
conflict parent-child,
emotion regulation

ABSTRACT

Background: One of the family factors that psychologists attach importance to in the formation of adolescent behavioral problems is the conflict between parents and adolescents, which can provide a platform for adolescents' social anxiety. On the other hand, studies have shown that people with social anxiety have problems in regulating their emotions. Therefore, considering the importance of adolescence and the destructive role of social anxiety, it seems necessary to investigate the relationship between these two variables with the mediation of emotional regulation.

Aims: The present study was conducted with the aim of modeling the structural equations of the relationship between parent/child conflict and social anxiety in adolescents with the mediation of emotional regulation.

Methods: The correlational descriptive research was of the structural equation modeling type. The statistical population included all teenagers, boys and girls, in the age range of 14 to 17 years living in Tehran. Sampling was done by random cluster method. Among each of the North, South, Center, West and East regions of Tehran, education and training areas 1, 19, 13, 5, 8 were randomly selected. One high school from each region and 3 classes from each high school were randomly selected. The statistical sample was 449 people. To collect data, adolescent social anxiety scales (Paklek, 2004), parent-child conflict (Mark et al., 1983) and emotion regulation questionnaire (Gross and John, 2003) were used. Data analysis was done using structural equation test and were analyzed using AMOS 26.0 software.

Results: The findings showed that the structural model of the relationship between parent/child conflict and social anxiety in adolescents with the mediation of emotional regulation fits the data. Also, the path coefficient between the emotion regulation suppression strategy ($\beta= 0.441$, $P= 0.001$) with positive social anxiety and the path coefficient between the emotion regulation reappraisal strategy ($\beta= 0.395$, $P= 0.001$) with anxiety It was socially negative and significant. The total path coefficient between parent/child conflict and social anxiety ($p= 0.001$, $\beta= 0.449$) was also positive and significant. Based on the obtained results, reducing the parent/child conflict both directly and indirectly with the effect of emotion regulation have an effective role in reducing the social anxiety of adolescents.

Conclusion: The results showed that the child's conflict with the parents, with its negative emotional effects, is able to provide the basis for anxiety and mental disturbances. Therefore, in order to reduce the social anxiety of teenagers, it is suggested that schools take steps to improve their communication skills by holding training courses for parents and students.

Citation: Yousefi, S., Shoa Kazemi, M., & Dabiri, S. (2024). Structural equation modeling of the relationship between parent/child conflict and social anxiety in adolescents: The mediating role of emotion regulation. *Journal of Psychological Science*, 23(137), 315-329. [10.52547/JPS.23.137.315](https://doi.org/10.52547/JPS.23.137.315)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 137, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.137.315](https://doi.org/10.52547/JPS.23.137.315)

✉ **Corresponding Author:** Mehrangiz Shoa Kazemi, Associate Professor, Department of Womans and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.
E-mail: m.shkazemi@alzahra.ac.ir, Tel: (+98) 9124786832

Extended Abstract

Introduction

Some people feel shy, afraid and worried during adolescence. This fear and worry, which is known by the clinical name of social anxiety; It includes symptoms of intense fear of situations or social functions in which a person may be judged, noticed and scrutinized by others, become very embarrassed and embarrassed (Leahy, Holland & McGinn; translated by Share et al., 2016). This disorder is one of the most debilitating anxiety disorders, the symptoms of which start from childhood or adolescence and cause problems in social interaction and adaptation of adolescents (Liu, Kuan, Liang, Xi & Wang, 2022).

On the other hand, one of the family factors that psychologists attach importance to in the formation of adolescent behavioral problems is the conflict between parents and adolescents (Bakhshaei and Azadi, 2019). Peterson, Bash, Wilson and Henan (2005) stated that the greatest difference between parents and children occurs during adolescence. In general, there are many and diverse areas for the occurrence of conflict between parents and teenagers, including communication with friends, communication with the opposite sex, style and pattern of clothing, hair styling, driving, adherence to social values, Smoking and drinking alcohol are more likely to be in conflict with parents than other things (Biyabangard, 2019).

Bowen (1978) considers the family system as a kind of natural system that is full of emotional processes. The basis of this theory is the idea that there is always a kind of chronic anxiety in the family, which is transmitted to the current family through previous generations. Also, researches have shown that people with social anxiety also have problems expressing and regulating their emotions (Goodman et al., 2020). According to Rudi (2012), the low level of emotional self-expression is caused by the negative cognitions of the person, which affect the level of anxiety and depression of the person. Therefore, it seems that the reduction of one's cognitions can increase one's negative beliefs and mentality about general abilities and social situations and as a result lead to an increase

in the level of social anxiety of individuals (Mohammadi et al., 2014).

Therefore, considering that social anxiety has a destructive role and neglecting it leaves negative consequences in a person's personal and social life (Shaaban et al., 2019) and considering that no research examines the role of direct and indirect factors simultaneously in one model, not found; The existence of such a research gap caused in the current study to look at their predictive role in explaining social anxiety in adolescents with a comprehensive view and based on a default model, the variable role of parent-child conflict directly and with the mediation of emotion regulation as a mediating variable in prediction. Adolescents' social anxiety should be investigated as a criterion variable. Therefore, the current research seeks to answer the basic question, "Is the proportional model suitable for predicting social anxiety in adolescents based on parent-child conflict with the mediation of emotion regulation?"

Method

The research method was descriptive and correlational. The statistical population included all teenagers, boys and girls, in the age range of 14 to 17 years and living in Tehran. Sampling was done by random cluster method. Among each of the North, South, Center, West and East regions of Tehran, education and training areas 1, 19, 13, 5, 8 were randomly selected. One high school from each region and 3 classes from each high school were randomly selected. The statistical sample was 449 people. To collect data, adolescent social anxiety scales (Paklek, 2004), parent-child conflict (Mark et al., 1983) and the emotion regulation questionnaire (Gross & John, 2003) were used. In order to analyze the data, descriptive statistics methods such as frequency calculation, mean and standard deviation were used. The research hypothesis was analyzed using AMOS 26.0 software. Cronbach's alpha was also used to calculate the reliability coefficients of the questionnaires.

Results

449 teenagers (251 girls and 198 boys) participated in this research with the mean and standard deviation of

age equal to 15.77 and 1.06 years, respectively. The demographic characteristics of the studied sample showed that 24% of the subjects were in the field of literature and human sciences, 7% in the field of

mathematics and physics, 39% in the field of experimental sciences and 30% had not yet chosen a field.

Table 1. Correlation coefficients between research variables

Variables	1	2	3	4	5
1. Parent/child conflict _Conflict with the father	-				
2. Parent/child conflict _Conflict with mother	0.58**	-			
3. Emotional regulation _Reappraisal strategy	-0.34**	-0.42**	-		
4. Emotional regulation _Suppression strategy	0.21**	0.31**	-0.49**	-	
5. Social anxiety _fear of negative Evaluation	0.23**	0.33**	-0.52**	0.53**	-
6. Social anxiety _Tension /Inhibition	0.18**	0.28**	-0.43**	0.44**	0.57**

Table 1 shows the correlation coefficients between the variables, based on which the direction of the correlation between the variables was in line with the

expectations and in line with the theories of the research field.

Table 2. Total, direct and indirect path coefficients between the research variables in the structural model

Variables	b	S. E	β	p
conflict parent-child(Suppressive strategy	0.089	0.015	0.354	0.001
conflict parent-child(Reevaluation strategy	-0.187	0.021	-0.492	0.001
Suppressive strategy→social anxiety	0.683	0.071	0.441	0.001
Reevaluation strategy→social anxiety	-0.405	0.057	-0.395	0.001
Direct path coefficient of parent/child conflict→social anxiety	0.039	0.024	0.100	0.001
Indirect path coefficient of parent/child conflict→social anxiety	0.137	0.020	0.350	0.001
Total path coefficient of parent/child conflict→social anxiety	0.176	0.021	0.449	0.001

Table 2 shows that the path coefficient between the suppression strategy of emotion regulation ($\beta= 0.441$, $P= 0.001$) with positive social anxiety and the path coefficient between the reevaluation strategy of emotion regulation ($P= 0.001$, $\beta= -0.395$) is negative and significant with social anxiety. The total path coefficient between parent/child conflict and social anxiety ($\beta= 0.449$, $P= 0.001$) was positive and significant.

Conclusion

This research was conducted with the aim of modeling the structural equations of the relationship between parent/child conflict and social anxiety in adolescents with the mediation of emotional regulation. The results showed that reducing the parent/child conflict both directly and indirectly with the effect of emotion regulation have an effective role in reducing the social anxiety of teenagers. In explaining the direct role of parent-child conflict in social anxiety, it can be said that the style of exercising power, unrealistic expectations, not accepting criticism and prejudice about the teenager

are the issues that cause conflict between him and his parents. According to the results of the present study, fathers use the aforementioned methods in relation to teenagers, which leads to social anxiety in teenagers. On the other hand, although parents can contribute to adolescent anxiety, the child's behavior can also cause their parents to be overly controlling, protective, or critical. For example, adolescents with high levels of behavioral inhibition often require a lot of reassurance and protection from their parents.

According to the mentioned cases, it is suggested that according to the results of the direct role of conflict with the father on social anxiety, it is suggested to the experts in this field to take measures to improve the parent-child relationship in order to reduce social anxiety in teenagers. However, the limitations of this research should not be taken. Among these limitations is the data collection method that used self-reporting tools. One of the main disadvantages of this method is the tendency of people towards social desirability; In the sense that people tend to choose an option that shows them better.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of psychology of Islamic Azad University - North Tehran branch with ethics ID IR.IAU.TNB.REC.1402.118. In order to maintain ethical principles in this research, we tried to collect data after obtaining the consent of the participants. Also, the participants were assured about the confidentiality of personal information and the presentation of results without mentioning the names and details of people.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author, the main author, the second author, the supervisor and the third author also played a role in this research as a consultant.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: We hereby express our gratitude to all the participants in the present study who helped us in the implementation of this research.

مدل سازی معادلات ساختاری رابطه تعارض والد/فرزند با اضطراب اجتماعی در نوجوانان: نقش میانجی گر تنظیم هیجانی

سارا یوسفی^۱، مهرانگیز شعاع کاظمی^۲، سولماز دبیری^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دانشیار، گروه آموزشی مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۰

بازنگری: ۱۴۰۳/۰۳/۱۷

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۴

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱

کلیدواژه‌ها:

اضطراب اجتماعی،

تعارض والد-فرزند،

تنظیم هیجان

زمینه: یکی از عوامل خانوادگی که روانشناسان در شکل‌گیری مشکلات رفتاری نوجوانان به آن اهمیت می‌دهند، تعارض رابطه والدین با نوجوانان است که قادر است بستری برای اضطراب اجتماعی نوجوانان فراهم کند. از طرفی پژوهش‌ها نشان داده است که افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در تنظیم هیجان دچار مشکل هستند. لذا با توجه به اهمیت دوره نوجوانی و نقش مخرب اضطراب اجتماعی، بررسی رابطه این دو متغیر با میانجی‌گری تنظیم هیجانی ضروری به نظر می‌رسد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه تعارض والد/فرزند با اضطراب اجتماعی در نوجوانان با میانجی‌گری تنظیم هیجانی انجام شد.

روش: پژوهش توصیفی همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمام نوجوانان دختر و پسر، در دامنه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال ساکن شهر تهران بود. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای تصادفی انجام شد. از بین هر یک از مناطق شمال، جنوب، مرکز، غرب و شرق تهران، مناطق آموزش و پرورش ۱، ۱۹، ۱۳، ۵، ۸ به صورت تصادفی انتخاب شد. از هر منطقه، یک دبیرستان و از هر دبیرستان، ۳ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شدند. تعداد نمونه آماری ۴۴۹ نفر بودند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس‌های اضطراب اجتماعی نوجوانان (پاکلک، ۲۰۰۴)، تعارض والد-فرزند (مارک و همکاران، ۱۹۸۳) و پرسشنامه تنظیم هیجان (گراس و جان، ۲۰۰۳) استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون معادلات ساختاری صورت پذیرفت و با استفاده از نرم‌افزار AMOS 26.0 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد، مدل ساختاری رابطه تعارض والد/فرزند و اضطراب اجتماعی در نوجوانان با میانجی‌گری تنظیم هیجانی با داده‌ها برازش دارد. همچنین ضریب مسیر بین راهبرد سرکوبی تنظیم هیجان ($\beta = 0/441, P = 0/001$) با اضطراب اجتماعی مثبت و ضریب مسیر بین راهبرد ارزیابی مجدد تنظیم هیجان ($\beta = -0/395, P = 0/001$) با اضطراب اجتماعی منفی و معنادار بود. ضریب مسیر کل بین تعارض والد/فرزند و اضطراب اجتماعی ($\beta = 0/449, P = 0/001$) نیز مثبت و معنادار بود. براساس نتایج به دست آمده، کاهش تعارض والد/فرزند هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم با اثرگذاری تنظیم هیجان، در کاهش اضطراب اجتماعی نوجوانان نقش مؤثری دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد تعارض فرزند با والدین، با اثرات نامطلوب هیجانی که به دنبال دارد، قادر است زمینه را برای بروز اضطراب و آشفتگی‌های روانی فراهم سازد. لذا در جهت کاهش اضطراب اجتماعی نوجوانان پیشنهاد می‌شود مدارس با برگزاری دوره‌های آموزشی برای والدین و دانش‌آموزان، در جهت ارتقاء مهارت‌های ارتباطی آن‌ها گام بردارند.

استناد: یوسفی، سارا؛ شعاع کاظمی، مهرانگیز؛ و دبیری، سولماز (۱۴۰۳). مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه تعارض والد/فرزند با اضطراب اجتماعی در نوجوانان: نقش میانجی‌گر تنظیم هیجانی. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۷، ۳۱۵-۳۲۹.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۷، ۱۴۰۳. DOI: [10.52547/JPS.23.137.315](https://doi.org/10.52547/JPS.23.137.315)

✉ نویسنده مسئول: مهرانگیز شعاع کاظمی، دانشیار، گروه آموزشی مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.

رایانامه: m.shkazami@alzahra.ac.ir; تلفن: ۰۹۱۲۴۷۸۶۸۳۲

مقدمه

برخی از افراد در طی دوره نوجوانی^۱ احساس کم‌رویی، خجالتی‌بودن، ترس و نگرانی می‌کنند. این ترس و نگرانی که با نام بالینی اضطراب اجتماعی^۲ شناخته می‌شود (رحمتی، ۱۳۹۵) شامل نشانه‌های ترس شدید از موقعیت‌ها یا عملکردهای اجتماعی است که ممکن است فرد در آن‌ها مورد قضاوت، توجه و موشکافی دیگران قرار گرفته، بسیار سراسیمه شود و خجالت بکشد (لیهی و همکاران، ۱۳۹۶). این اختلال، یکی از ناتوان‌کننده‌ترین اختلالات اضطرابی است که از دوره کودکی یا نوجوانی نشانه‌های آن شروع شده و در سازگاری و تعاملات اجتماعی نوجوان مشکل ایجاد می‌کند (لیو و همکاران، ۲۰۲۲).

از طرفی یکی از عوامل خانوادگی که روانشناسان در شکل‌گیری مشکلات رفتاری نوجوانان به آن اهمیت می‌دهند، تعارض رابطه والدین با فرزندان^۳ است (بخشایی و آزادی، ۱۳۹۹). مطالعات نشان دادند که بیش‌ترین اختلاف بین والدین و فرزندان در دوران نوجوانی ایجاد می‌شود (پیترسون، و همکاران، ۲۰۱۳). سبک اعمال قدرت، کنترل همه‌جانبه، عدم توجه به نقطه نظرهای نوجوان، در دسترس نبودن والدین، وضع قوانین در لحظه، انتظارهای غیرواقعی، پذیرفتن انتقاد و پیش‌داوری در مورد نوجوان موضوعاتی هستند که از نظر نوجوان باعث تعارض وی و والدینش می‌شوند (بخشایی و آزادی، ۱۳۹۹). علی‌رغم تمایل فراوان نوجوان به رهایی از قیود و محدودیت‌های خانوادگی، فقدان روابط مطلوب و همبستگی‌های خانوادگی اثرات مخربی روی نوجوان بر جای می‌گذارد (رزاقی و همکاران، ۱۴۰۱).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اغلب تعارض‌ها و بحث‌های بین والدین و نوجوانان حول مسائل روزمره‌ای همچون کارهای منزل، نحوه‌ی لباس پوشیدن، موسیقی، دوستان و نحوه گذراندن اوقات فراغت می‌باشد و ارزش‌های زیربنایی خانواده را در بر نمی‌گیرد. بدین معنا که اغلب اختلاف‌ها و تفاوت‌های عقیدتی والدین-نوجوان در زمینه‌ی امور روزمره است نه باورها، ارزش‌ها و دیدگاه‌های اساسی خانواده (رزاقی و همکاران، ۱۴۰۱). به‌طور کلی زمینه‌های بسیار زیاد و متنوع برای بروز تعارض والدین و

نوجوانان وجود دارد که از آن جمله، ارتباط با دوستان، ارتباط با جنس مخالف، سبک و الگوی لباس پوشیدن، آرایش موها، رانندگی کردن، پایبندی به ارزش‌های اجتماعی، سیگار کشیدن و مصرف الکل بیشتر از سایر موارد در تعارض با والدین قرار می‌گیرند (بیابانگرد، ۱۳۹۰).

بوئن (۱۹۷۸) به نقل از دانی و همکاران، نظام خانواده را نوعی نظام طبیعی می‌داند که سرشار از فرآیندهای عاطفی^۴ است (دانی و همکاران، ۲۰۱۹). زیربنای این نظریه تصور این موضوع است که در خانواده همیشه نوعی اضطراب مزمن وجود دارد که از طریق نسل‌های قبل به خانواده کنونی منتقل می‌شود (ایشو و همکاران، ۲۰۱۹). به‌عبارت دیگر تعارض‌های حل نشده در خانواده پدری به خانواده کنونی منتقل شده و اعضای خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این دیدگاه اختلال در خانواده حاصل عدم تمایز یافتگی^۵ اعضای خانواده است. یعنی حالتی که در آن اعضاء نمی‌توانند بین نظام عقلانی و احساسی خود در ارتباط با سایرین تمایز قائل شوند (فردریک و لوب، ۲۰۲۲).

طبق این دیدگاه معمولاً تعارض نوجوانان و والدین در دو حالت اتفاق می‌افتد (جارویس، ۲۰۱۴). در حالت اول والدین تعارضات عاطفی حل نشده خود در خانواده پدری را به آن‌ها فرافکنی می‌کنند که بوون از آن به عنوان نظام فرافکنی خانواده یاد می‌کند (لیجستر، ۲۰۱۸). حالت دوم که گسلس عاطفی نام دارد، در نتیجه مثلث‌سازی والدین با یکی از فرزندان، دیگر فرزندان فرصت بیشتری را برای دورشدن و مجزا بودن از مثلث کنونی خانواده احساس می‌کنند (لنتون و همکاران، ۲۰۲۲). به‌عبارت دیگر چون توجه کمتری را احساس می‌کنند تلاش دارند خود را جدا کنند و این با توجه به توانایی آن‌ها شکل‌های رفتاری متنوعی به خود می‌گیرند (محمدی‌فرشی و همکاران، ۲۰۲۲). در درمان بوئنی برای حل این مسائل ابتدا مثلث‌ها رفع می‌شوند، اضطراب حل می‌گردند و به اعضاء کمک می‌شود تا در خانواده هسته‌ای و خانواده مبدأ به حداکثر تفکیک شخصی برسند (دلوال و همکاران، ۲۰۱۸).

از طرفی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در ابزاز و تنظیم هیجانات^۶ خود نیز دچار مشکل هستند (گودمن و همکاران،

4. emotional processes

5. Undifferentiating

6. Emotion regulation

1. teenage period

2. social anxiety

3. parent/child conflict

همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که تعارض‌های شدید والدین با نوجوان با ناسازگاری‌هایی از جمله افسردگی، رفتارهای غیرقابل قبول، مشکلات رفتاری در مدرسه، کاهش عملکرد تحصیلی و فقدان عزت‌نفس ارتباط دارد.

لذا با توجه به اینکه اضطراب اجتماعی نقش مخربی دارد و بی‌توجهی به آن پیامدهای منفی در زندگی فردی و اجتماعی فرد به‌جا می‌گذارد (شعبان و همکاران، ۱۳۹۹) و از طرفی پژوهش‌های گذشته از نقش تعارض والد-فرزند بر مشکلات روانشناختی حکایت دارد اما تأثیر تنظیم هیجان بر این متغیر که قابل تأمل است، مورد بررسی قرار نگرفته است و در نهایت پژوهشی که نقش عوامل مستقیم و غیرمستقیم را به‌صورت یکجا در یک مدل مورد بررسی قرار دهد، یافت نشد؛ وجود این خلاء پژوهشی موجب شد در پژوهش حاضر با یک نگاه جامع به نقش پیش‌بینی‌کننده آن‌ها در تبیین اضطراب اجتماعی در نوجوانان پرداخته شود و براساس یک مدل پیش‌فرض، نقش متغیر تعارض والد-فرزند به‌صورت مستقیم و با میانجی‌گری تنظیم هیجان به‌عنوان متغیر میانجی در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی نوجوانان به‌عنوان متغیر ملاک مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال اساسی است که "آیا مدل متناسب به‌منظور پیش‌بینی اضطراب اجتماعی در نوجوانان براساس تعارض والد-فرزند با میانجی‌گری تنظیم هیجان از برآزش مطلوب برخوردار است؟"

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی نوجوانان شهر تهران بود و نمونه‌گیری به شیوه‌ی خوشه‌ای تصادفی انجام شد. از بین هر یک از مناطق شمال، جنوب، مرکز، غرب و شرق تهران، یک منطقه آموزش و پرورش به‌صورت تصادفی انتخاب شد. این مناطق شامل مناطق ۱، ۱۹، ۱۳، ۵، ۸ بودند. از هر منطقه، یک دبیرستان و از هر دبیرستان، ۳ کلاس به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. براساس استعلام از اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، تعداد دانش‌آموزان نوجوان (دامنه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال) مناطق مربوطه، ۹۵۸۴۲۳ نفر بودند. طبق نظر کلاین (۲۰۱۶) تعداد گویه‌های ابزار مورد استفاده در پژوهش در ۲/۵ الی ۵ ضرب می‌شود تا حداقل و حداکثر حجم نمونه تعیین شود. با توجه به

۲۰۲۰). به اعتقاد رودی (۲۰۱۲) سطح پایین خود ابراز‌گری‌های هیجانی، ناشی از شناخت‌های منفی فرد است که در میزان اضطراب و افسردگی فرد تأثیر می‌گذارد. بنابراین، به‌نظر می‌رسد کاهش شناخت‌های فرد می‌تواند باورها و ذهنیت منفی فرد را درباره توانایی‌های کلی و موقعیت‌های اجتماعی افزایش دهد و در نتیجه منجر به افزایش میزان اضطراب اجتماعی افراد شود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۴). توسعه راهبردهای تنظیم هیجان در دوران کودکی و نوجوانی ارتباط نزدیکی با بلوغ بیولوژیکی و شناختی دارد. کودکان در ابتدا یاد می‌گیرند که با راهبردهای بیرونی مانند حمایت والدین، با موقعیت‌های استرس‌زا کنار بیایند و به‌تدریج در دوران نوجوانی استراتژی‌های درونی بیشتری مانند حل مسئله یا پذیرش ایجاد می‌کنند (سانچیس و همکاران، ۲۰۲۰).

همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افرادی که به درستی از راهبردهای تنظیم هیجانی استفاده می‌کنند علائم کمتری از افسردگی و اضطراب دارند (شافر و همکاران، ۲۰۱۷) و از بهزیستی روانشناختی و سلامت روان (لوپز، اکسترما و ری، ۲۰۱۷) برخوردارند. به‌عنوان نمونه در پژوهشی با موضوع "مدل‌یابی مشکلات رفتاری نوجوانان براساس تعارض والد-فرزندی و مشکلات خانواده با میانجی‌گری دشواری تنظیم هیجان در نوجوانان دختر" پژوهشگران دریافتند تعارضات والدین و فرزند و مشکلات فرآیندهای خانواده با تأکید بر نقش میانجی دشواری‌های تنظیم هیجانی، قدرت تبیین مشکلات رفتاری نوجوانان را دارد و با کاهش آن‌ها می‌توان بستری را برای بهبود آن مهیا کرد (رضایی و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین در پژوهشی با بررسی فراتحلیلی در رابطه با تعامل والد-فرزند بر پرخاشگری و عزت‌نفس فرزندان، نتایج نشان داد که روابط و تعامل سالم بین والدین و فرزندان، روابط عاطفی مثبت، حمایت عاطفی از فرزند و کاهش تعارض والدین با فرزند باعث افزایش عزت‌نفس کلی و بدنی به‌ویژه در دختران می‌شود. از طرفی تعامل منفی والد-فرزند که منجر به کاهش نظارت فرزند، نظم و انضباط تنبیهی بیشتر و مشارکت کمتر در فعالیت‌های فرزند می‌شود، باعث افزایش رفتارهای ضداجتماعی چون پرخاشگری فرزندان می‌شود (لیو و همکاران، ۲۰۲۲). کرایس و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند افرادی که قادر به مدیریت هیجان‌ات خود هستند، از سلامت‌روان بیشتری برخوردارند. دیل‌وال و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای دریافتند بین متغیر تنظیم هیجان با افسردگی و اضطراب رابطه منفی و معناداری وجود دارد. از طرفی هوبر و

که این پرسشنامه دارای ثبات درونی مناسبی بوده و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ دامنه‌ای از ۰/۷۱ تا ۰/۹۴ گزارش شد. در پژوهش پاکلک و وایس (۲۰۰۸) روایی سازه مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان تأیید شد. در پژوهش خدائی و همکاران (۱۳۸۹) روایی پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان این حوزه تأیید شده است و پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ به دست آمده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمد.

پرسشنامه تعارض والد-فرزند (PCRS)^۲: این پرسشنامه توسط رابین و فاستر (۱۹۸۹) ساخته شده است که از ۲۴ گویه تشکیل شده است و به منظور سنجش کیفیت ارتباط والدین و فرزندان به کار می‌رود. این پرسشنامه دو فرم جداگانه برای مادر و پدر دارد. نمره‌گذاری آن به صورت صحیح (۱) و غلط (۰) است. سؤالات شماره ۲، ۳، ۵، ۸، ۹، ۱۴، ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره کل فرد بر اساس جمع نمره‌ها محاسبه می‌شود که از ۰ تا ۲۰ است و نمره بالاتر در این پرسشنامه، نشانگر تعارض بیشتر نوجوان با پدر و مادر است و در نهایت برای به دست آوردن نمره کل تعارض والد-فرزند، میانگین نمره به دست آمده از پرسشنامه مادر با نمره به دست آمده از پرسشنامه پدر لحاظ می‌گردد. در پژوهش رابین و فاستر (۱۹۸۹) ضریب اعتبار بازآزمایی پرسشنامه والدین از ۰/۵۷ تا ۰/۸۲ و پرسشنامه نوجوان از ۰/۳۷ تا ۰/۸۴ به دست آمد. نتیجه پژوهش فاستر و رابین (۱۹۸۹) نشان داده است که پرسشنامه رفتار تعارض والد-فرزند می‌تواند خانواده‌های دارای مشکلات بالینی را از خانواده‌های سالم جدا کند که خود گویایی روایی افتراقی این ابزار است. در پژوهش حداد و شچمن (۲۰۱۹) همسانی درونی تعارض نوجوان با پدر ۰/۸۷ و با مادر ۰/۸۵ بود. پژوهش شریعتی و امامی‌پور (۱۳۹۴) نشان داد حمایت و گرمی مادر و پدر به صورت غیرمستقیم و با واسطه‌گری تعارض مادر و پدر با نوجوان با شیوه‌های ابراز خشم رابطه دارد که حاکی از روایی این ابزار است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای کل ماده‌های تعارض با مادر ۰/۹۱ و تعارض با پدر ۰/۸۹ بود. در پژوهش حاضر همسانی درونی تعارض نوجوان با پدر ۰/۹۱ و با مادر ۰/۸۴ بود.

اینکه مجموعه گویه‌های پرسشنامه‌های پژوهش حاضر ۱۲۵ گویه است، بنابراین حجم نمونه می‌تواند بین ۳۱۲ تا ۶۲۵ نفر باشد که برای اطمینان ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شد. پرسشنامه‌ها بین نمونه آماری توزیع شد. جهت کاهش اثر پرسشنامه‌های مخدوش شده، پرسشنامه‌ها بین افراد بیشتری توزیع شد. در نهایت ۴۴۹ پرسشنامه به طور دقیق تکمیل شد و قابلیت تحلیل را داشت. بنابراین حجم نمونه در پژوهش حاضر ۴۴۹ نفر بود. همچنین جهت محاسبه ضرایب پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد که همه مؤلفه‌ها و متغیرهای پژوهش حاضر بالاتر از ۰/۷۰ بود. بر این اساس می‌توان گفت گویه‌های پرسشنامه‌های به کار گرفته شده برای سنجش هر یک از مؤلفه‌ها و متغیرهای پژوهش حاضر از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار است. ملاک‌های ورود به پژوهش رضایت آگاهانه و رده سنی ۱۴ تا ۱۷ سال و ملاک‌های خروج از پژوهش عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش و پرسشنامه‌های ناقص بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی مانند محاسبه فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در بخش آمار استنباطی، پس از نمره‌گذاری پرسشنامه‌ها و محاسبه شاخص‌های توصیفی برای پاسخگویی به آزمون‌های فرضیه پژوهش و پس از ارزیابی نرمال بودن داده‌ها از مدل معادلات ساختاری در بخش آمار استنباطی استفاده گردید. تمامی مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار AMOS انجام شد.

(ب) ابزار

پرسشنامه استاندارد اضطراب اجتماعی نوجوانان پاکلک (SASA):^۱ پرسشنامه استاندارد اضطراب اجتماعی نوجوانان توسط پاکلک (۲۰۰۴) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۲۸ گویه است که نگرانی‌ها، ترس‌ها و رفتارهای اجتنابی نوجوانان را در موقعیت‌های اجتماعی مختلف مثل تعامل با دوستان و در مدرسه اندازه‌گیری می‌کند. نمره‌گذاری سؤال‌های ۱، ۳، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۷، ۲۰، ۲۲ و ۲۸ به صورت معکوس انجام می‌شود. هرچه نمرات بیشتر باشد، میزان اضطراب اجتماعی فرد پاسخ‌دهنده (آزمودنی) بیشتر است. این پرسشنامه شامل دو زیر مقیاس درک و ترس از ارزیابی منفی و تنش و بازداری در برخورد اجتماعی است. پاسخ‌دهنده وضعیت خود را در هر سؤال در یک طیف پنج درجه‌ای می‌سنجد. پاکلک نشان داد

1. Social Anxiety Scale for Adolescents

2. Parent-child conflict questionnaire

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف استاندارد
۱. تعارض والد/فرزند-تعارض با پدر	۸۶/۱۲	۱۳/۰۲
۲. تعارض والد/فرزند-تعارض با مادر	۷۷/۲۳	۱۱/۳۳
۳. تنظیم هیجانی-راهبرد ارزیابی مجدد	۲۶/۹۵	۷/۶۸
۴. تنظیم هیجانی-راهبرد سرکوبی	۱۵/۴۱	۴/۰۸
۵. اضطراب اجتماعی-ترس از ارزیابی منفی	۳۵/۱۵	۸/۵۰
۶. اضطراب اجتماعی-تنش/بازداری	۳۰/۶۳	۶/۳۱

در ادامه جدول ۲ ضرایب همبستگی بین، تعارض والد/فرزند (تعارض با پدر و تعارض با مادر) تنظیم هیجانی (راهبرد ارزیابی مجدد و راهبرد سرکوبی) و اضطراب اجتماعی (ترس از ارزیابی منفی و تنش/بازداری در برخورد اجتماعی) را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵
۱. تعارض والد/فرزند-تعارض با پدر	-				
۲. تعارض والد/فرزند-تعارض با مادر	۰/۵۸ ^{**}	-			
۳. تنظیم هیجانی-راهبرد ارزیابی مجدد	-۰/۳۴ ^{***}	-۰/۴۲ ^{**}	-		
۴. تنظیم هیجانی-راهبرد سرکوبی	۰/۲۱ ^{**}	۰/۳۱ ^{**}	-۰/۴۹ ^{**}	-	
۵. اضطراب اجتماعی-ترس از ارزیابی منفی	۰/۲۳ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	-۰/۵۲ ^{**}	۰/۵۳ ^{**}	-
۶. اضطراب اجتماعی-تنش/بازداری	۰/۱۸ ^{**}	۰/۲۸ ^{**}	-۰/۴۳ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۵۷ ^{**}

۰/۰۱ > P^{***} و ۰/۰۵ > P^{**}

جدول ۲ ضرایب همبستگی بین متغیرها را نشان می‌دهد که براساس آن جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری‌های حوزه پژوهش بود. در این پژوهش به منظور ارزیابی برقراری/عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها آزمون کولموگراف-اسمیرنوف به کار گرفته شد و نتایج نشان داد توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش نرمال است. علاوه بر این فرض خطی بودن رابطه بین متغیرها از طریق نمودار پراکنندگی‌ها ارزیابی و نتایج نشان داد که مفروضه مزبور در بین داده‌ها برقرار است. مفروضه همخطی بودن چندگانه بر اساس آماره تحمل و VIF و مفروضه استقلال خطاها با استفاده از آزمون دوربین-واتسون ارزیابی و نتایج نشان داد که آن دو مفروضه در بین داده‌ها برقرار است.

پرسشنامه تنظیم هیجان (ERQ)^۱: این مقیاس توسط گراس و جان (۲۰۰۳) تهیه شده است. مقیاس فوق از ۱۰ گویه به منظور اندازه‌گیری راهبردهای تنظیم هیجان تشکیل شده است که دارای دو خرده مقیاس ارزیابی مجدد (۶ گویه) و سرکوبی (۴ گویه) می‌باشد. پاسخ‌ها براساس مقیاس لیکرت (هفت درجه‌ای)، از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۷) است. این پرسشنامه دارای دو بعد ارزیابی مجدد و سرکوبی است. در پژوهش گراس و جان (۲۰۰۳) همبستگی درونی برای ارزیابی مجدد ۰/۷۹ و سرکوبی ۰/۷۳ به دست آمده است. کارمین و وینگرهوتس همبستگی درونی را برای ارزیابی مجدد ۰/۸۳ و برای سرکوبی ۰/۷۹ گزارش کردند. نسخه فارسی پرسشنامه تنظیم هیجانی گراس و جان در فرهنگ ایرانی توسط قاسم‌پور، ایلیگی و حسن‌زاده (۱۳۹۱) مورد هنجاریابی قرار گرفته است. در این پژوهش، اعتبار مقیاس براساس روش همسانی درونی با دامنه آلفای کرونباخ ۰/۶۰ تا ۰/۸۱ و روایی پرسشنامه مذکور از طریق تحلیل مؤلفه اصلی با استفاده از چرخش واریماکس، همبستگی بین دو خرده مقیاس (r = ۰/۱۳) و روایی ملاکی مطلوب گزارش شده است. حسینی نیز میزان ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ را برای ارزیابی مجدد گزارش کرده است. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی پرسشنامه تنظیم هیجان براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۴۴۹ نوجوان (۲۵۱ دختر و ۱۹۸ پسر) با میانگین و انحراف استاندارد سنی به ترتیب برابر با ۱۵/۷۷ و ۱/۰۶ سال شرکت کردند. در بین شرکت‌کنندگان ۳۵ نفر (۷/۸ درصد) در پایه نهم، ۱۸۳ نفر (۴۰/۸ درصد) در پایه دهم و ۲۳۱ نفر (۵۱/۴ درصد) در پایه یازدهم مشغول به تحصیل بودند. همچنین رشته تحصیلی ۱۴۳ نفر (۳۱/۸ درصد) از شرکت‌کنندگان علوم انسانی، ۱۶۸ نفر (۳۷/۵ درصد) علوم تجربی، ۱۰۳ نفر (۲۲/۹ درصد) ریاضی فیزیک و ۳۵ نفر (۷/۸ درصد) هنوز انتخاب رشته نکرده بودند. جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

1. Emotion Regulation questionnaire

تنش/بازداری و متغیر مکنون تعارض والد/فرزند به‌وسیله نشانگرهای تعارض با پدر و تعارض با مادر سنجیده می‌شود. چگونگی برازش مدل اندازه‌گیری با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی، نرم‌افزار AMOS-26.0 و برآورد بیشینه احتمال^۱ (ML) ارزیابی شد. جدول ۳ شاخص‌های برازندگی مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری را نشان می‌دهد.

در نهایت استفاده از آزمون باکس وایسکر نشان داد که در بین داده‌ها گردآوری شده داده پرت وجود ندارد. در مدل اندازه‌گیری پژوهش ۴ نشانگر برای انعکاس ۲ ساختار مکنون در نظر گرفته شده است. با توجه به شکل ۱ چنین فرض شده بود که متغیر مکنون اضطراب اجتماعی به‌وسیله نشانگرهای ترس از ارزیابی منفی و

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری

شاخص‌های برازندگی	مدل اندازه‌گیری	مدل ساختاری		نقطه برش ^۲
		مدل اولیه	مدل اصلاح شده	
مجذور کای ^۳	۰/۹۹	۳۸/۰۱	۳/۰۸	-
درجه آزادی مدل	۱	۶	۵	-
کای اسکوئر نرم شده	۰/۹۹	۶/۳۴	۰/۶۲	کمتر از ۳
شاخص نکویی برازش	۰/۹۹۲	۰/۹۷۲	۰/۹۹۸	۰/۹۰ >
شاخص نکویی برازش تعدیل شده	۰/۹۸۷	۰/۹۰۳	۰/۹۹۰	۰/۸۵۰ >
شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۹۶	۰/۹۵۹	۱/۰۰	۰/۹۰ >
جذر برآورد واریانس خطای تقریب	۰/۰۰۳	۰/۱۰۹	۰/۰۰۱	۰/۰۸ <

نشانگر ارزیابی مجدد و سرکوبی تنظیم هیجان، مدل ساختاری اصلاح و با این اصلاح، همچنان که جدول ۳ نشان می‌دهد شاخص‌های برازندگی قابل قبول برای آن مدل حاصل شد. جدول ۴ ضرایب مسیر در مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین راهبرد سرکوبی تنظیم هیجان (P= ۰/۰۰۱، $\beta= ۰/۴۴۱$) با اضطراب اجتماعی مثبت و ضریب مسیر بین راهبرد ارزیابی مجدد تنظیم هیجان (P= ۰/۰۰۱، $\beta= -۰/۳۹۵$) با اضطراب اجتماعی منفی و معنادار است. ضریب مسیر کل بین تعارض والد/فرزند و اضطراب اجتماعی (P= ۰/۰۰۱، $\beta= ۰/۴۴۹$) مثبت و معنادار بود.

جدول ۴ نشان می‌دهد ضریب مسیر غیرمستقیم بین تعارض والد/فرزند (P= ۰/۰۰۱، $\beta= ۰/۳۵۰$) با اضطراب اجتماعی مثبت و معنادار است. اما همچنان که در شکل ۱ ملاحظه می‌شود در مدل پژوهش دو میانجی (راهبردهای ارزیابی مجدد و سرکوبی تنظیم هیجان) وجود داشت. به همین دلیل به منظور تعیین معناداری یا عدم معناداری نقش میانجی گر هر یک از دو متغیر میانجی از فرمول بارون و کنی (۱۹۸۶)، به نقل از مالنکروت و

جدول ۳ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل عاملی تاییدی از برازش قابل قبول مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده حمایت نمودند. در مدل اندازه‌گیری بزرگترین بار عاملی متعلق به تعارض با مادر (P= ۰/۹۱۰، β) و کوچکترین بار عاملی متعلق به نشانگر تعارض با پدر (P= ۰/۶۳۳، β) بود. بدین ترتیب با توجه به اینکه بارهای عاملی همه نشانگرها بالاتر از ۰/۳۲ بود، می‌توان گفت همه آن‌ها از توان لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند.

به دنبال ارزیابی چگونگی برازش مدل اندازه‌گیری، در مرحله دوم شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری برآورد و ارزیابی شد. در مدل ساختاری فرض شده بود که تعارض والد/فرزند با میانجی‌گری تنظیم هیجانی با اضطراب اجتماعی در نوجوانان رابطه دارد. جدول ۳ نشان می‌دهد که دو شاخص برازندگی RMSEA و χ^2/df حاصل از تحلیل از برازش قابل قبول مدل ساختاری اولیه با داده‌های گردآوری شده حمایت نمی‌کنند. با توجه به اهمیت شاخص برازندگی RMSEA در براش مدل با داده‌ها، شاخص‌های اصلاح ارزیابی و با ایجاد کوواریانس بین خطاهای دو

3. Chi-Square

1. Maximum Likelihood

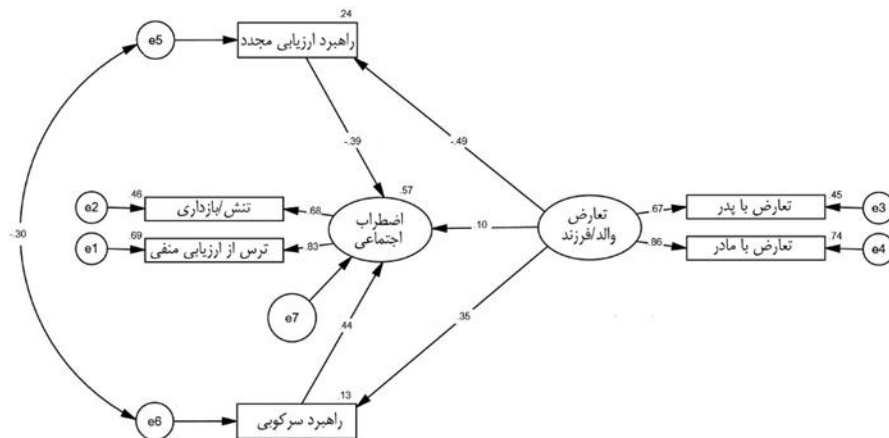
2. نقاط برش براساس دیدگاه کلاین (۲۰۱۶)

چنین نتیجه‌گیری شد که در بین نوجوانان راهبردهای سرکوبی و ارزیابی مجدد تنظیم هیجان به صورت مثبت و معنادار رابطه بین تعارض والد/فرزند و اضطراب اجتماعی را میانجی‌گری می‌کند. شکل ۱ پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش را نشان می‌دهد.

همکاران، ۲۰۰۶) استفاده شد. استفاده از فرمول بارون و کنی نشان داد که ضریب مسیر بین تعارض والد/فرزند و اضطراب اجتماعی از طریق راهبرد سرکوبی ($\beta = ۰/۱۵۶, P = ۰/۰۰۱$) و از طریق راهبرد ارزیابی مجدد ($\beta = ۰/۱۹۴, P = ۰/۰۰۱$) تنظیم هیجان مثبت و معنادار است. بر این اساس

جدول ۴. ضرایب مسیر کل، مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

متغیرها	b	S. E	β	p
تعارض والد/فرزند \leftarrow راهبرد سرکوبی	۰/۰۸۹	۰/۰۱۵	۰/۳۵۴	۰/۰۰۱
تعارض والد/فرزند \leftarrow راهبرد ارزیابی مجدد	-۰/۱۸۷	۰/۰۲۱	-۰/۴۹۲	۰/۰۰۱
راهبرد سرکوبی \leftarrow اضطراب اجتماعی	۰/۶۸۳	۰/۰۷۱	۰/۴۴۱	۰/۰۰۱
راهبرد ارزیابی مجدد \leftarrow اضطراب اجتماعی	-۰/۴۰۵	۰/۰۵۷	-۰/۳۹۵	۰/۰۰۱
ضریب مسیر مستقیم تعارض والد/فرزند \leftarrow اضطراب اجتماعی	۰/۰۳۹	۰/۰۲۴	۰/۱۰۰	۰/۱۰۱
ضریب مسیر غیرمستقیم تعارض والد/فرزند \leftarrow اضطراب اجتماعی	۰/۱۳۷	۰/۰۲۰	۰/۳۵۰	۰/۰۰۱
ضریب مسیر کل تعارض والد/فرزند \leftarrow اضطراب اجتماعی	۰/۱۷۶	۰/۰۲۱	۰/۴۴۹	۰/۰۰۱

شکل ۱. پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

اضطراب اجتماعی نوجوانان نقش مؤثری دارند. این یافته با نتایج پژوهش‌های وودی (۲۰۲۲)، رضایی و همکاران (۱۴۰۰)، کرایس و همکاران (۲۰۲۰)، دیل‌وال و همکاران (۲۰۱۸) و هوبر و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. نتایج پژوهش وودی (۲۰۲۲) همسو با نتایج پژوهش حاضر، نشان داد که کیفیت رابطه والد-فرزند، اضطراب اجتماعی نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند. تفاوت این پژوهش با مطالعه حاضر این بود که آن‌ها نقش متغیر تنظیم هیجانی را به عنوان متغیر میانجی در پژوهش خود بررسی نکرده بودند. از طرفی اگرچه هوبر و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که تعارض‌های شدید والدین با نوجوان با ناسازگاری‌هایی از جمله افسردگی، رفتارهای غیرقابل قبول، مشکلات رفتاری در مدرسه، کاهش عملکرد تحصیلی و فقدان عزت

شکل فوق نشان می‌دهد که مجموع مجذور همبستگی‌های چندگانه (R^2) برای متغیر اضطراب اجتماعی ۰/۵۷ به دست آمده است، این موضوع بیانگر آن است که تعارض والد/فرزند و راهبردهای تنظیم هیجان در مجموع ۵۷ درصد از واریانس اضطراب اجتماعی را در نوجوانان تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف "مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه تعارض والد-فرزند با اضطراب اجتماعی در نوجوانان: نقش میانجی‌گر تنظیم هیجانی" انجام شد. نتایج نشان داد که کاهش تعارض والد/فرزند هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم با اثرگذاری تنظیم هیجان، در کاهش

نفس ارتباط دارد اما این پژوهشگران نیز تنظیم هیجان را به‌عنوان متغیر میانجی بررسی نکردند.

در تبیین نقش مستقیم تعارض والد-فرزند در اضطراب اجتماعی طبق دیدگاه ویلسون و هنان (۲۰۰۵) می‌توان گفت بیشترین اختلاف بین والدین و فرزندان در دوران نوجوانی ایجاد می‌شود. سبک اعمال قدرت، کنترل همه‌جانبه، خودداری از به‌حساب آوردن نقطه نظرهای نوجوانان، وضع قانون در لحظه، انتظارات غیر واقعی، نپذیرفتن انتقاد و پیش‌داوری در مورد نوجوان موضوعاتی هستند که از نظر نوجوان باعث تعارض وی و والدینش می‌شوند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، ممکن است پدران در ارتباط با نوجوانان شیوه‌های مذکور را بکار می‌بندند که منجر به اضطراب اجتماعی نوجوان می‌شود. به‌نظر می‌رسد اکثر مشکلات فکری اضطرابی نوجوانان، منعکس‌کننده شرایط پیچیده بین فردی اعضای خانواده به‌ویژه والدین است. بر خوردهای مستبدانه با فرزندان می‌تواند با اثرات نامطلوب هیجانی و اعتماد به نفس پایین، زمینه را برای بروز اختلالات و آشفتگی‌های روانی فراهم سازد. در واقع شیوه فرزندپروری مستبدانه با برخوردهای خشن، محدود کننده و کنترل افراطی به فردیت و استقلال فرزندان در خانواده آسیب می‌زند (هوبر و همکاران، ۲۰۱۹).

در تبیین نقش میانجی تنظیم هیجان در ارتباط بین اضطراب اجتماعی و تعارض والد-فرزند می‌توان گفت استفاده از راهبردهای منفی تنظیم هیجانی و مشکلات در کنترل هیجان‌ات منجر به تعارض والد-فرزند می‌شود. ممکن است رفتارهای تربیتی منفی (مانند کنترل بیش از حد والدین، فقدان مراقبت، و ابراز بیش از حد هیجان‌ات منفی) در ایجاد مشکلات اضطرابی نقش داشته باشند. از طرفی ممکن است، افرادی که سطوح بالایی از اضطراب را نشان می‌دهند، موجب فراخوانی رفتارهای تربیتی منفی در والدین خود شوند. از طرفی گلمن، همدلی و خودمدیریتی را از مؤلفه‌های مدیریت هیجان معرفی می‌کند. ممکن است در خانواده‌هایی که میزان همدلی کمتر و گسست عاطفی بیشتری وجود دارد، مدیریت هیجان‌ات سخت‌تر و به‌تبع آن تعارض بین اعضا بیشتر شود. همچنین به‌نظر می‌رسد افرادی که قادر به مدیریت و کنترل هیجان‌ات خود نیستند در روابط بین فردی، تعارض بیشتری را تجربه می‌کنند که می‌تواند تبیینی بر تأثیر غیرمستقیم تنظیم هیجان بر تعارض والد-فرزند باشد.

لذا با توجه به نتایج پژوهش حاضر و همچنین پیشینه پژوهشی؛ نقش تعامل رفتاری بین والد و نوجوان در ایجاد اضطراب اجتماعی حائز اهمیت است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد والدین کودکان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اغلب سطح بالای رفتار خصمانه و انتقادی نسبت به کودکانشان دارند. این والدین نه تنها بسیار کنترل‌کننده هستند، بلکه وقتی کودکان آن‌ها انتظارات بالای آن‌ها را برآورده نمی‌کنند، مستعد انتقاد و طرد کردن آن‌ها هستند. این رفتار انتقادی ممکن است به کودکان برساند که دنیا مکانی خصمانه و خطرناک است و اگر آن‌ها دست به خطر بزنند و شکست بخورند، نباید انتظار همدردی از جانب مراقبت‌کنندگان را داشته باشند (اسکولر و دمتریو، ۲۰۱۸). بنابراین تعامل‌های والد-کودک دو جهتی هستند. گرچه والدین می‌توانند در اضطراب نوجوان مشارکت داشته باشند، رفتار فرزند نیز می‌تواند باعث شود والدین آن‌ها بیش از اندازه کنترل‌کننده، محافظت‌کننده، یا انتقادی باشند. احتمال دارد که رفتارهای والد و فرزند در طول رشد به‌صورت متقابل بر یکدیگر تأثیر بگذارند و با هم در اضطراب نوجوان مشارکت داشته باشند. والدین می‌توانند با اجتناب از بحث‌هایی که بار هیجانی دارند، در اضطراب اجتماعی فرزندان خود مشارکت داشته باشند. می‌توان گفت سلامت هیجانی فرزندان به‌مقدار زیاد به توانایی آن‌ها در بحث کردن درباره احساساتشان و منعکس کردن آن‌ها بستگی دارد. یک راه برای اینکه فرزندان یاد بگیرند احساسات خود را تشخیص دهند، درک کنند و درباره آن‌ها بحث کنند از طریق تعامل با والدینشان است. والدین ابراز هیجانی را الگو قرار می‌دهند، به فرزندان یاد می‌دهند چگونه روی هیجان‌ات نام بگذارند و روش‌های قابل قبول در میان گذاشتن هیجان‌ات با دیگران را به آن‌ها انتقال می‌دهند. اما والدین کودکان مضطرب اغلب از بحث درباره احساسات فرزندان اجتناب می‌کنند. این فقدان بیانگری هیجانی در خانواده، می‌تواند فرزند را از فرصت نامیدن هیجان‌ات، صحبت کردن درباره آن‌ها و پردازش کردن آن‌ها محروم کند و در نتیجه، عدم مدیریت هیجانی منجر به اضطراب اجتماعی در آن‌ها شود.

به‌طور خلاصه این پژوهش، بینش عمیقی را در مورد فعل و انفعال بین تعارض والد-فرزند با اضطراب اجتماعی فراهم می‌کند؛ به این معنا که مکانیزم و نحوه اثرگذاری تعارض والد-فرزند را مشخص می‌کند. با این حال محدودیت‌های این پژوهش را نباید نادیده گرفت. از جمله این محدودیت‌ها این بود که برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای

والد-فرزند انجام دهند. بدین‌منظور پیشنهاد می‌شود در مراکز سلامت خانواده و مراکز مشاوره شیوه صحیح تعامل با فرزند و مهارت‌های لازم در این حوزه به خانواده‌ها به‌صورت کارگاه‌ها و سایر برنامه‌های آموزشی (مانند چاپ بروشور، تهیه فیلم و غیره) آموزش داده شود و در این زمینه فرهنگ‌سازی انجام شود. همچنین با توجه به معناداری نقش میانجی تنظیم هیجان پیشنهاد می‌شود تنظیم هیجان در قالب دوره‌های آموزشی برای دانش‌آموزان و سایر افراد مرتبط با آن‌ها اجرا شود و درنهایت دانش‌آموزان، خانواده‌ها و مسئولین مدارس؛ با پیامدهای اضطراب اجتماعی و روش‌های مقابله با آن آشنا شوند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی-واحد تهران شمال با کد اخلاق ID IR.IAU.TNB.REC.1402.118 است. به‌منظور حفظ اصول اخلاقی در این پژوهش، سعی شد پس از کسب رضایت شرکت‌کنندگان، داده‌ها جمع‌آوری شود. همچنین به شرکت‌کنندگان در خصوص محرمانه ماندن اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون ذکر نام و مشخصات افراد اطمینان داده شد.

حامی مالی: این مطالعه به‌عنوان رساله دکتری و بدون حمایت مالی انجام شد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی این پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده سوم استاد مشاور رساله است.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافع را برای این مطالعه اعلام نمی‌کنند.

تشکر و قدردانی: از تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر که ما را در اجرای این تحقیق یاری کردند تشکر می‌کنیم.

خود گزارش‌دهی استفاده شد. از معایب عمده‌ی روش جمع‌آوری داده‌ها، گرایش افراد به مطلوبیت اجتماعی است؛ به این معنا که افراد گرایش دارند تا گزینه‌ای را انتخاب کنند تا بهتر آن‌ها را نشان دهد. این امر منجر به کاهش کارایی ابزارهای مطالعه می‌شود. همچنین ممکن است عوامل دیگری مانند ترس از ارزیابی، شایستگی اجتماعی و تنظیم هیجانی بر اضطراب اجتماعی اثرگذار باشد که کنترل آن‌ها از دست پژوهشگران خارج بود. از طرفی به محدودیت‌هایی مانند توجه به یک جامعه خاص، توجه به افراد و یا گونه‌های یک منطقه محدود مشکل تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش را با مشکل مواجه می‌کند. به‌عبارتی نمی‌توان داده‌های مختص به یک جامعه محدود و خاص را به سایر جوامع تعمیم داد.

لذا با توجه به مباحث مطرح شده و اهمیت تعارض والد-فرزند در اضطراب اجتماعی نوجوانان، باید فعالیت‌های گسترده‌ای در این زمینه انجام شود. به‌نظر می‌رسد احیای تحقیقات کاربردی و نوآورانه در جهت حمایت و توانمندسازی نوجوانان مبتلا به اضطراب اجتماعی ضروری است. لذا پیشنهاد می‌شود به‌منظور تعمیم بیشتر نتایج، در تحقیقات آتی ضمن انتخاب نمونه با جنسیت و سن مختلف و با در نظر گرفتن متغیرهای جمعیت شناختی، رشته‌های تحصیلی مقاطع مختلف تحصیلی، جمعیت‌های اجتماعی و سایر مراکز آموزشی مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین در پژوهش‌های آتی از روش مصاحبه نیز برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شود. از طرفی طبق نتایج به‌دست آمده مبنی بر نقش مستقیم تعارض با پدر بر اضطراب اجتماعی، به متخصصان این حوزه پیشنهاد می‌شود به‌منظور کاهش اضطراب اجتماعی در نوجوانان، اقداماتی در جهت بهبود روابط

منابع

References

بخشایی، محبوبه و آزادی، مهران (۱۳۹۹). نقش واسطه‌ای تعارض والد-فرزند در ارتباط تمایز یافتگی خود با اضطراب اجتماعی. *نشریه خانواده درمانی کاربردی*، ۱(۲)، ۸۶-۱۰۴.

<https://doi.org/10.22034/AFTJ.2020.114293>

خدائی، علی؛ شگری، امید؛ پاکلک، ملیتا؛ گراوند، فریبرز و طولابی، سعید (۱۳۹۰). ساختار عاملی و ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان. *مجله علوم رفتاری*، ۵(۳)، ۲۱۶-۲۰۹.

<https://www.sid.ir/paper/479293/fa>

رحمتی، عباس (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش روابط والد - فرزند مبتنی بر ACT بر تعارض والد-نوجوان، نگرش‌های والدینی، افسردگی، اضطراب و استرس مادران دارای فرزند مصروع. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره گرایش خانواده. دانشگاه شهید باهنر کرمان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

<https://elmnet.ir/doc/10949426-37691>

رضایی، فهیمه؛ امیری، مهدی؛ و طاهری، الهام. (۱۳۹۶). اثربخشی درمان شناختی رفتاری به شیوه گروهی بر کاهش اضطراب اجتماعی و ارزیابی شناختی منفی در دختران سخت‌شعور. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۸(۳۲)، ۱۳۳-۱۶۰.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.23065.1565>

شعبان، ماندانا؛ پیوسته‌گر، مهرانگیز و خسروی، زهره. (۱۴۰۰). اثربخشی مدل بومی‌سازی شده طرحواره درمانی بر تعدیل طرحواره‌های درمان‌گران. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰(۱۰۰): ۵۱۱-۵۲۰.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-821-fa.html>.

محمدی فرشی، اشرف؛ شاه‌نظری، مهدی؛ بهرامی‌هیدجی، مریم؛ پیوندی، پرینا و محمدی شیرمحل، فاطمه. (۱۴۰۱). اثربخشی درمان شناختی مبتنی بر پذیرش و تعهد با تمرکز بر شفقت به خود بر طرحواره‌های هیجانی و هم‌دلی زوجین. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۱(۱۲۰): ۲۴۶۷-۲۴۴۹.

<https://doi.org/10.52547/JPS.21.120.2449>

رزاقی، نازیلا؛ جعفری، داود و بهرامی، محسن. (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی درمان شناختی - رفتاری و مواجهه مبتنی بر واقعیت مجازی بر ترس از ارزیابی منفی دانش‌آموزان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۲(۱۳۱): ۲۳۷۴-۲۳۵۷.

<https://doi.org/10.52547/JPS.22.131.2357>

Baban Gard, I. (1390). Adolescent psychology, third edition, Tehran, *Farhang Islamic Publishing House*. <https://www.gisoom.com/book/1737962>

Bakshaei, M., & Azadi, M. (2019). The mediating role of parent-child conflict in the relationship between self-differentiation and social anxiety. *Journal of Applied Family Therapy*, 1(2), 86-104. <https://doi.org/10.22034/AFTJ.2020.114293>

Danneel, S., Nelemans, S., Spithoven, A. et al. (2019). Internalizing Problems in Adolescence: Linking Loneliness, Social Anxiety Symptoms, and Depressive Symptoms Over Time. *J Abnorm Child Psychol* 47, 1691-1705. <https://doi.org/10.1007/s10802-019-00539-0>.

Del VALLE, M., BETEGON, E., & IRURTIA, M. J. (2018). Effect of the use of cognitive emotional regulation strategies on anxiety levels in Spanish adolescents. *Suma Psicol.* [online]. 2018, vol.25, n.2, pp.153-161. ISSN 0121-4381. <https://doi.org/10.14349/sumapsi.2018.v25.n2.7>

Essau, C. A., Lewinsohn, P. M., Lim, J. X., Moon, R. H. & Rohde, P. (2019). Incidence, recurrence and comorbidity of anxiety disorders in four major developmental stages. *Journal of Affective Disorders*, 228, 243-257. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165032717320852>

Fine, M. A., Moreland, J. R., Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 1983, 19, 703-713. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.19.5.703>

Fredrick, J.W., & Luebbe, A.M. (2022). Prospective Associations Between Fears of Negative Evaluation, Fears of Positive Evaluation, and Social Anxiety Symptoms in Adolescence. *Child Psychiatry Hum Dev*. <https://doi.org/10.1007/s10578-022-01396-7>

Huber, L., Plötner, M. & Schmitz, J. (2019). Social competence and psychopathology in early childhood: a systematic review. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 28, 443-459. <https://doi.org/10.1007/s00787-018-1152-x>

Jarvis, H., (2014). "Fear of Negative and Positive Evaluation across Social Evaluative Situations" Masters Theses. *Eastern Illinois University*. <https://thekeep.eiu.edu/theses/1265>

Khodai, A., Shukri, O., Paklek, M., Gravand, F., & Toulabi, S. (2019). Factorial structure and

- psychometric properties of adolescent social anxiety scale. *Journal of Behavioral Sciences*, 5(3), 216-209. <https://www.sid.ir/paper/479293/fa>.
- Leahy, R., Holland, S., & McGinn, L. (2016). Cognitive-behavioral programs and interventions for depression and anxiety disorders. Translators: Hossein Share, Fereshte Oladi, Zahra Aliaei, Zahra Omidhar. Mashhad: Farangish. <https://www.gisoom.com/book/11473799>
- Lenton-Brym, A. P., Monson, C. M., & Antony, M. M. (2020). Responses to perceived intimate partner rejection among individuals with social anxiety disorder and healthy controls. *Journal of Anxiety Disorders*, 75, 102281. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102281>
- Lijster, J. M. D., Dieleman, G. C., Utens, E. M. W., Dierckx, B., Wierenga, M. & etal (2018). Social and academic functioning in adolescents with anxiety disorders: A systematic review, 230, 108-117. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.01.008>
- Liu, X. Qian, W. Liang, P. Xie, T & Wang, J (2022). The relationship between peer victimization and social anxiety among adolescents: a moderated mediation model with cognitive flexibility and affect intensity. *Psychology, Health & Medicine*, 27(3), 663-675. <https://doi.org/10.1080/13548506.2021.1971729>
- Mohammadi Farshi, A., shahnazari, M., Bahrami Hidaji, M., Peyvandi, P., Mohammadi Shirmahaleh, F. (2022). The efficacy of cognitive therapy based on acceptance and commitment with a focus on self-compassion emotional schemas and empathy in couples. *Journal of Psychological Science*. 21(120): 8 <https://doi.org/10.52547/JPS.21.120.2449>
- Park, SH., Song, YJC., Demetriou, EA., et al. (2021). Distress, quality of life and disability in treatment-seeking young adults with social anxiety disorder. *Early Intervention in Psychiatry*. 2021; 15: 57-67 <https://doi.org/10.1111/eip.12910>.
- Peterson, G.W., Bush, K.R., Wilson, S.T. & Hennon, C. B. (2013). Family relationship predictor of parent – adolescent conflict: Cross – cultural similarities and differences, London: Macmillan <https://doi.org/10.5723/csdc.2013.3.1.049>
- Puklek, M. (2004). Development of the two forms of social anxiety in adolescence. *Horizons Psychol*.13:27-40. http://psiholoskaobzorja.si/arhiv_clanki/2004_3/puklek.pdf.
- Rahmati, A. (2015). The effectiveness of parent-child relationship training based on ACT on parent-adolescent conflict, parental attitudes, depression, anxiety, and stress of mothers with disabled children. Master's thesis in the field of family counseling. Shahid Bahonar University of Kerman, Faculty of Literature and Humanities. <https://elmnnet.ir/doc/10949426-37691>.
- Razzaghi, N., Jafari, D., bahrami, M. (2023). Comparison of the effectiveness of cognitive - behavioral therapy and virtual reality exposure therapy on fear of negative evaluative among adolescents with social anxiety disorder. *Journal of Psychological Science*. 22(131), 2357-2374. <https://doi.org/10.52547/JPS.22.131.2357>
- Rezaei, F., Amiri, M., & Taheri, E. (2016). Effectiveness of group-based cognitive behavioral therapy in reducing social anxiety and negative cognitive evaluation in hard-of-hearing girls. *Quarterly Journal of Counseling and Psychotherapy Culture*, 8(32), 133-160. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.23065.1565>.
- Sanchis-Sanchis, A., Grau, M.D., Moliner, A.R. & Morales-Murillo, C.P. (2020) Effects of Age and Gender in Emotion Regulation of Children and Adolescents. *Front Psychol*. 11:946. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00946>.
- Schüller, I., & Demetriou, Y. (2018). Physical activity interventions promoting social competence at school: A systematic review, 25, 39-55. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.09.001>.
- Shaeban, M., Peyvastegar, M., khosravi, Z. (2021). The effectiveness of the localized model of schema therapy on changing the schema of therapists. *Journal of Psychological Science*. 20(100), 511-520. <http://psychologicalscience.ir/article-1-821-fa.html>
- Woody, M. L., Kaurin, A. McKone, K. M. P. Ladouceur, C. D., Silk, J. S. (2022). Displays of negative facial affect during parent–adolescent conflict and the bidirectional transmission of social anxiety. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(8), 846-854. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13530>